

Białowieża ma nowy zabytek

Aleja Browska – część dawnego traktu królewskiego, decyzją Konserwatora Zabytków została 24 maja br. wpisana do Rejestru Zabytków. **To pierwszy zabytkowy trakt tego typu, jaki znalazł się w podlaskim rejestrze** – podkreśla w oficjalnym komunikacie Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Białymstoku.

Spacerując pod koronami rozłożystych drzew, nie zadajemy sobie sprawy, że podążamy trasą, której zachowane fragmenty liczą nawet pięć wieków! Obecna ulica Browska to trakt komunikacyjny pochodzący co najmniej z XVI w. i łączący niegdyś Kraków i Wilno. Droga była jedną z głównych biegnących przez Białowieżę. Niegdyś podążali nią polscy królowie, dziś spacerujemy my.

Aleja przypomina o dawnej świetności Białowieży – miejsca odpoczynku polskich królów i rosyjskich carów. Znacie osobę, która nie słyszałaby o żubrach i Białowieskim Parku Narodowym? To symbole Białowieży – puszczańskie osady, umiejscowionej w samym sercu najstarszego lasu Europy, której historia liczy ponad 600 lat. Wszystko zaczęło się od królewskiego dworu myśliwskiego Władysława Jagiełły (lub księcia Witolda) w uroczysku Stara Białowieża – protoplastka współczesnej Białowieży debiutuje na kartach historii między XIV-XV w. Potem kroniki donoszą o okazałych dworach Zygmunta I Staroego i Stefana Batorego – z czasów panowania tego ostatniego pochodzi dokument, w którym pojawia się nazwa Białowieża (datowany na 1581 r.). Po raz pierwszy o Białowieży wspominał jednak Jan Długosz – bo już w „Kronikach sławnego Królestwa Polskiego” z lat 1455-1480. I to by było na tyle jeśli chodzi o konkrety dotyczące początków osady – nawet nie możemy być do końca pewni, czy posługując się nazwą „Białowieża”, autorom chodziło o Białowieżę jako osadę czy o Puszcze Białowieską w ogóle. Uroczysko Stara Białowieża i położone niedaleko [słynne Zamczysko](#), mające być pozostałością po którejś z królewskich siedzib, owiane jest tajemnicą, która na zawsze rozplynęła się w mrokach dziejów. Lokalizacja Białowieży, jaką znamy z dzisiejszych map pochodzi z XVI w. – wówczas dwór królewski przeniesiono z uroczyska Stara Białowieża na tereny Polany Białowieskiej. Białowieża to nadal popularny kierunek wśród polskich królów – gościł tu Jan Kazimierz, August II Mocny a o słynnym polowaniu króla Augusta III Sasa po dziś dzień przypomina obelisk z piaskowca w Parku Pałacowym – najstarszy zabytek w Białowieży. Ostatnie królewskie polowanie odbyło się w 1784 r. z udziałem króla Stanisława Augusta Poniatowskiego. Od 1795 r. Puszcza z Białowieża przechodzi we władanie carskie – w 1894 r. wybudowany zostaje słynny Pałac, zniszczony w trakcie II wojny światowej, ostatecznie rozebrany w 1961 r. W jego miejscu stoi dziś siedziba Białowieskiego Parku Narodowego. Pozostałości carskiego dworu wraz z Parkiem Pałacowym okalającym BPN zachowały się do czasów współczesnych.

Od dwudziestolecia międzywojennego Białowieża robi karierę ośrodka turystycznego i szkolnictwa leśnego, z czego znana jest do dziś. A porzucane w okolicy okruchy historii – po trosze legendarne, po trosze udokumentowane czynią z niej świadka kawału polskich dziejów. W tym także Droga Browska.

Katarzyna Miszczuk

Źródło zdjęcia: <http://wuoz.bialystok.pl>